

Slava Tebi, ki si nas kmete ljubil!

„Kmečki stan, srečen stan!“

Naročnina za celo leto K 2.—. — Posamezna številka velja 3 krajcarje. — Naročnina se tudi na pol leta plačuje in se mora poslati v naprej. Cena oznanil je za 1 stran K 32.—, 1/2 strani K 16.—, 1/4 strani K 8.—, 1/8 strani K 4.—, 1/16 strani K 2.—, 1/32 strani K 1.—. — Pri večkratnem oznanilu je cena posebno znižana. — Za oznanila (inserterate) uredništvo in upravništvo ni odgovorno. — Uredništvo in upravništvo je v Ptuj v gledališkem poslopu. — Štajerc izhaja vsaki drugi petek, datiran z dnevom naslednje nedelje. — Dopisi dobrodošli in se sprejemajo zastoj. — Rokopisi se ne vračajo in se morajo najdalje do ponedeljka pred izdajo dotične številke vpsolati.

Stev. 15.

V Ptuj v nedeljo dne 24. julija 1904.

V. letnik.

Prošnja našim naročnikom.

Prosimo naše cenjene naročnike, ki nam še kaj naročnine dolgujejo, naj nam isto brez odlaganja doposljejo, da se jim list ne ustavi. Prihranite nam trud in zamudo, ker pri tolikajšnjem številu naročnikov da nam opominjevanje in terjanje vsakega posebič zares preveč opravka, kar morate sami videti. Pri tej jako nizki ceni našega lista vam je gotovo mogoče zaostalo naročnino takoj vplačati. V naših uradno kolekovanih knjigah natančno zabeležimo, kolikor in do kedaj da je kdo vplačal, toraj se ni bati kake pomote. Razširjajte naš list med sorodniki, prijatelji in znanci ter jim povejte, da dobi z našim posredovanjem vsakteri naših naročnikov vsakojaka razjasnila zastoj, ki jih želi v državnih, političnih ali v pravnih zadevah. Bodite toraj tudi Vi proti nam pravični, kakor smo mi proti vam uslužni in do skrajne meje potrpežljivi! Pozdrav!

Upravništvo.

Dr. Ploj in politični shod pri Veliki nedelji.

Dne 3. t. m. zborovalo je tukaj „rimsko-katoliško slovensko-politično društvo „Sloga“, ki ima svoj sedež v Ormožu. — Kdo ne pozna tega društva ormožkega in se mu ne smeji?! Natančneje ga bomo pa drugikrat opisali, kakor tudi ormožke razmere sploh. — „Slovenski Gospodar“ je v svoji 28. številki od dne 14. t. m. prinesel jako obširno poročilo o zborovanju tega društva pri Veliki nedelji.

Da se v tem poročilu le kar cedi hvale in slave raznih govornikov, temu se ne čudimo, saj povzdiga

ta list klerikalne prvake in kričače v deveta nebesa ter jih časti kot svetnike. Toda mi znamo svetnika ali svetovalca, (čeprav je „dvorni.“) vendar še ločiti od svetnikov, kakoršne časti prava katoliška cerkev. Tudi še dosedaj v nobenem koledarju nismo našli med imeni dnevnih svetnikov ime dr. Ploja. Seveda bi imeli najbrž že na stotine svetnikov a la dr. Ploj, ko bi imel kak vročekrvni kaplanček pravico koga za svetnika proglasiti. Začel bi takoj pri takozvanih pervakih, svojih najsrčnejših prijateljih. Pa — noch ist Polen nicht verloren! —

„Slovenski Gospodar“ poroča o ogromnej množini volilcev, ki so se tega zborovanja udeležili. V resnici pa je bilo razun 4 duhovnikov (všteta sta tudi oba domača) in par gg. učiteljev le nekaj Središčanov in k večjemu 25 do 30 pravih kmetijskih volilcev. Mladine se je nagnalo precej veliko, posebno pa je bilo videti mnogo starih in mladih „devic“, — udov „Marijine družbe“. Te družbe v novejšem času skrbijo za štafažo pri političnih zborovanjih in shodih. No, za nekaj vendar so.

Kot prvi govornik je nastopil g. dvorni svetovalc dr. M. Ploj, kojegane kateri tudi nazivljejo „naš dični državni poslanec.“ Koj v začetku svojega duhovitega govora si je izbral „Štajerca“ za predmet svojih „zanimivih“ razvajanj ter ga na veliko začudenje poslušalcev — pogostoma imenoval z imenom, kakoršnega bi izustil le kak svinjar na svinjskem dvoru, kar pa se nikakor ne spodobi za dvornega svetnika. Taka podla psovanja so mu menda zaslužila ime „dičen državni poslanec,“ kajti z drugimi zaslugami se g. dr. Ploj ne more ponášati.

Med svojim duhovitim govorom je tudi rekel: „Državni zbor je podoben staremu težkemu vozu z

debelimi okornimi okovi, ki je v hudem klancu — polnem blata obtičal. Gospodje poslanci ga skušajo rešiti; vsi ga tiščijo, vzdigujejo, vlačijo suvajo in celo bijejo, a mnogo je tudi takih, ki vlečejo na nasprotno stran“, — kakor n. pr. „dični poslanec“ dr. Ploj.

To telesno gotovo mučljivo delo ga je menda tolikanj spravilo iz duševnega ravnotežja, da je na tem zborovanju tako slavno „govoril“ — bolje rečeno kvasil in mrcvaril slovenski jezik, da se mu je vse čudilo. V tem oziru — namreč v pačenju jezika — stoji g. dvorni svetovalec najbrž na prvem mestu. Čuditi se je bilo potrpežljivosti volilcev in sploh vseh poslušalcev, a najbolj pa se je bilo čuditi g. dvornemu svétniku, doktorju prava in „dičnemu“ državnemu poslancu M. Ploju samemu, da se je predrznil pred brihtne in zavedne Velikonedelčane stopiti s takim blebetanjem in neumnim žlobudranjem. Nastopati bode moral v prihodnje v kakem zabitem gorskem kotu, ako želi imeti še kaj poslušalcev, v kraju, kakoršen je Velikanedelja, zna se le prav pošteno osmešiti, ker ljudje so tukaj na boljšo hrano navajeni, kakor so pleve in otrobi.

Nekaj bolje je govoril g. poslanec Kočevar. Poročal je, kolikor se je sploh dalo poročati — seveda tega ni veliko. Pripoznal je tudi on potrebo, da se naj kmečki otroci v ljudskih šolah uče nemškega jezika. No želeti bi le bilo, da bi se po vseh ljudskih šolah tudi povoljno naučili otroci nemščine. Pa žalibog, da temu ni tako. V nekaterih šolah se uči nemščina samo toliko, da je ime, v mnogoterih pa čisto nič, kar povzročuje pametnim starišem veliko nevolje in daje vzrok mnogoterim tozadavnim pritožbam. Otroci iz takih hiš, kakor je n. pr. Kočevarjeva, seveda lahko pohajajo v slovensko šolo in se vendar naučijo dovolj nemščine; toda ne naučijo se je v šoli, ampak v domači hiši. Priprosto,

Kako je Dušak v norišnico prišel.

Kaj le bode z Dolarjem, v njegovi glavi ne more biti vse v redu, menili so Zagorčani.

Odkar so mu pomrli vsi otroci in žena, postal je ves drugačen. Nekdaj je štedil (šparal), kar se je dalo, državal se tobaka in obrnil vsak krajcar desetkrat, predno ga je izdal; sedaj pa zahaja rad v oštarije med pošteno in veselo družbo, privoši si dobre cigare, a denar se mu ne smili več.

Ta sprememba pa še ni posebno razburila zagorskih duhov, saj je imel lepo premoženje. Toda ko je zažgal Gospodarja, katerega je že dolgo časa prebiral in si naročil Štajerca, ko ni hotel bogatemu župniku več dajati bire, ko je daroval ubogi vdovi Cilki, ki ga je prosila za bolano prase, brejo prasico, ko je oblekel nekega pohabljenega berača od pet do glave, ko je daroval po povodnji poškodovanim voz žita in celo kopicu sena, majalo je vse z glavami. Najbolj glasni so bili seveda njegovi sorodniki, češ: vse bode zapravlil in razdaval in nazadnje moramo še mi norca rediti.

Kaj je storiti? Kaj drugega, kakor v norišnico z njim! Šli so k županu in se tiho zmenili. Dušak, velik in močen človek, ki je bil že večkrat v Gradcu, ga bode peljal v Feldhof. Zato so očka župan napisali to-le pismo: Juriju Dolarju posestniku tukaj se hudo meša. Vse je že zapravlil, svinje, žito, seno ni pred njim več varno, in še celo gospoda župnika noče več ubogati. Zato zagorska občina prav lepo prosi, da bi tega nevarnega človeka v norišnico zaprli. Podpis in pečat — in dosti je.

navaden kmet ali delavec pa svojih otrok ne more učiti doma, ker k temu mu primanjkuje časa, posebno pa potrebnega znanja.

Gospod Kočevar je toraj zavsem povdarjal le to, kar „Štajerc“ vedno in vedno povdarja in terja. Prav lepo gospod Kočevar, toda vsega pa še vendar ne poveste, kar si mislite, to ste sami nekomu rekli. —

Kot poslednji govornik je nastopil predsednik društva „Sloge“ v Ormožu, g. dr. Omulec. Ta se je takoj spravil nad nemške šole ter po njih hudo udrihal. Zaletaval se je tudi v napredno misleče stariše itd. Dolgo je jecljal in iskal besedo za besedo in komaj se je izkobacal iz vidne zadrege; Na svojo srečo se je namreč spomnil, da ima v žepu nekaj od svojega pisarja spisanih resolucij, katere se je namenil na tem zborovanju prečitati ter jih „odobriti pustiti“, kar se je z navdušenostjo tudi zgodilo, pa ta navdušenost je bila hladna kakor dež, ki je začel v tem času na ormožko „Slogo“ kapljati. Zavela toraj „Sloga!“

Večina tega, kar se je na tem zborovanju slišalo, bilo je mlatenje prazne slame in pa volilcem „pesek v oči.“ Kako zamore sploh o svojem delovanju poročati kak poslanec, ki se sej državnega zbora sploh ne udeležuje, temuč z nemirnimi svojimi tovariši popira obstrukcijo čeških puntarjev, ki na vse mogoče načine zabranjujejo vsako vspešno delovanje državnega zbora? Kako se predrzne pred svoje volilce stopiti poslanec, ki se med zasedanjem državnega zbora potepa po drugod, namesto da bi se v zbornici potegoval za vzboljšanje stanu svojih volilcev? Stopiti bi moral pred nje le s skesano vestjo, moliti grevengo, ter jih prositi odpuščanja za svojo malomarnost in brezbriznost, — da ne rečemo goljufijo. Poslanec, ki ne izpolnjuje svojih poslaniških dolžno-

Zvečer istega dne je v krčmi Dušak pripovedoval, da se hoče peljati v Gradec. Sam cesar pride tja, in pet vojaških godb mu bode igralo. To bo veselje! Razun tega je v Gradcu na dan sv. Katarine velikanski sejem, kjer se dobijo najboljše stvari zelo po ceni, a kdor hoče kupiti razno staro ropotijo, dobi jo skoro zastonj.

Dolar je pazljivo poslušal ter si mislil: v Gradcu še nikoli nisi bil, svojega ljubega cesarja še nisi nikdar videl, vojaška muzika bi tvojim ušesom dobro dela, in za naše ubožne bi lahko za zimo nakupil stare obleke, zato pa pojdi s ti dolgo, čebljivo preklo.

Ko je jenjal Dušak govoriti, ponudil se mu je takoj za spremljevalca.

Druzega dne popoldne ju je že vlekel sopihajoči „Lukamatija“ proti Gradcu. Bilo je že mračno, ko sta izstopila. Dolar jo je najprej hotel mahnuti v bližnjo veliko gostilnico, da bi potolažil želodec, privezal žejno dušo in si naročil posteljico. Pa Dušak mu je branil, rekoč: „Nikar ne hodi tu notri! V gosposkih oštarijah tujemu človeku, posebno ubogemu kmetu, z velikimi računi kar oderejo kožo. Ugočaj me in pojdi z menoj iz mesta v kako kmetško krčmo, kjer nama za majhen denar pošteno postrežejo!“

Trmast človek ni bil Dolar nikdar. Zato je s svojim tovarišem korakal po cesti proti jugu. Le malo predolga se mu je zdela pot. Pa še tudi dolg čas mu je minil, ker ga je vedel sosed s svojim gladkim jezikom potolažiti.

Ura je ravno odbila šest, ko sta prišla pred neko veličansko hišo. Med tem, ko je šel Dolar na stran, smuknil je

stij, slepari svoje volilce, davkoplačilce, ker vleče delo plačo za nekaj, kar je obljubil, pa ni storil! Kako pa se vendar pravi človeku, ki svojih obljub, svoje dane besede ne drži, oziroma izpolnjuje? Dr. Ploj ma zavsem okoli 16 tisoč kron plačila, povrhu pa je tako bogato, toda n e m š k o ženo, ki mu je prinesla čez 2 milijona kron dote. Zakaj pa ni vzel tako slovensko deklo ali vdovo od Marijine družbe, ki tako rade zahajajo k njegovim govorom), med katerimi je vendar dokaj fletnih in poštenih žensk. Zdaj pa, ko je dobil tako „čudno“ bogato soprogo, bi vendar lahko svojo plačo slovenskim davkoplačilcem „senkal“. Vsi ormožki davkoplačilci spravijo komaj veliko davka skupaj, da se s tem denarjem plača dvorni svetnik, dr. M. Ploj. Ali bodete, volilci ormožkega okraja, še v prihodnje zaupali možu zastopati Vas v državnem zboru, možu, ki se spomni na le ob času volitve in k večjemu še tudi na kakem zborovanju, tedaj pa, ko bi se imel za Vaše pravice, za Vaš blagor potegovati, tedaj ste mu „aus dem Herzen, aus dem Sinn — in der schönen Stadt Wien.“

„Štajerc“ se gosp. dr. Ploja ne bode ustrašil, ako tudi postal svetovalec vseh dvorov na svetu. Njegovo rentačenje in psovanje je le dokaz njegove dušne onemoglosti, o kateri je „Štajerc“ že večkrat pisal ter mnogokaj poročal o nepresegljivih zaslugah „čudnega“ državnega poslanca g. dr. Ploja, ki naj bi bil uverjen, da bode „Štajerc“ tudi v prihodnje pridobil pozornost na njegovo delovanje obračal ter ormožki volilcem pesek iz očij brisal.

Konečno še svetujemo g. dr. Ploju, naj vstopi v tako slovensko šolo ter se nauči slovenščine, da ne bode se spet na kakem zborovanju s svojo „dušsko slovenščino“ osmešil.

ak v poslopje, a se hitro vrnil s kislim obrazom.

Na nasprotni strani ceste stala je lična krčma in v njo vstopila Zagorčana. Sprejeli so ju prijazno in jima postregli krompirjevo pečenko in ljutomersko starino.

Pri izvrstni kapljici bi bil Dolar pozabil na dolgo pot, ki se ne bili pri sosednji mizi gosti pogovarjali o norišnici. Ko je v Gradec zdelo se mu je nekako čudna, zdaj pa se mu je naenkrat zasvetilo v glavi.

Začel je tovarišu pridno nalivati in hvaliti ljutomerčana: „Dušak, le pij! To ti je vinček! Še angeljci bi ga pili, če bi ga imeli. Celó življenje ti bodem hvaležen, da si mi postal to oštarijo. Le krepko ga potegni! Danes plačam jaz, če ti bo celo vedro.“

Dušak ni bil nikdar sovražnik dobrega vinca, posebno pa ni nič veljalo. Zato ga je pridno srkal, misleč sam pri sebi: zakaj bi ga ne pil, saj je zastonj? Samo paziti moram, da norecu česa ne izbleknem.

In resnično ni sosedu ničesar izdal. Pač pa mu je zlezla v glavo misel, da bi jo pritiskala navzdol. Ob polu noči ga je premagala, kajti naslonil se je z lahti in glavo na mizo in začel vleči dreto.

Iz aržeta njegove suhnje je lukal kos belega papirja. Dolar ga je potegnil iz žepa in ga pogledal. — „Županov podpis ni pravi, kaj le neki pomeni to?“ mrmra tiho in jame od zažetka. „Juri Dolar, to se pa tiče tebe! Ta je pač pravi. V norišnico me hočejo spraviti, da bi pograbili moje imetje. Ej, ej, kako pametno! Morebiti je norec še bolj pameten. Poskusimo! Lahko noč Dušak, zdaj grem, imam noč pot!“

Romanje s politiko.

Da smo v naši 13. številki prirediteljem takozvanega „romanja“ v Brezje na Kranjskem sleparstvo očitali po vsej pravici, pokazalo se je sedaj prav jasno. Klerikalni listi sami zdaj imenujejo to potovanje politični mladeniški shod, katero so poprej po hinavsko krstili „romanje k Devici Mariji na Brezje.“ Mi, kakor tudi vsak pameten in razsoden človek, smo to lumparijo takoj spregledali in spoznali, in zato se nismo obotavljali dobrodušno toda klerikalnim zapepljivcem le preveč zaupajoče slovensko ljudstvo pred tem političnim pohajkovanjem svariti. Mnogoterih se je naše svarilo sicer prejelo, pa zaslepljenih siromakečkov, stoječih pod farško komando, od tega koraka vendar nismo mogli odvrniti. Pa saj se za te tudi ne brigamo, škoda bi bilo za trud in za vsako kapljo črnila, ki bi jo v ta namen porabili.

Prišlo je baje toraj precejšno število „nadebudnih mladeničev,“ ki so večinoma posamič šteli 50 do 70 let svoje starosti, in tudi precej otrok. Najbrž jih imenujejo njihovi voditelji gledé njihove pameti oziroma izkušenosti mladeniče, ker po njihovi starosti jih vendar nobeden človek, ki lekoličkaj vidi in ima normalno pamet, ne bode za mladeniče spoznal. Nasprotno pa spet lahko rečemo, da je tudi tukaj pokazal svojo resničnost in veljavnost pregovor, ki pravi, da starost nikogar pred neumnostjo ne obvaruje. Bodi toraj vsakemu svoje!

Rojaki zapomnite si to, da klerikalnih šuntarjev nikoli ni dobro poslušati, ker oni vam nigdar ne nameravajo kaj dobrega storiti, temuč gledajo le na to, da ima svet o njih kaj govoriti in pa da napravijo pri vsakej priložnosti svoj „kšeft“. Glavni smoter jim je politika. Da si zamorejo k svojim političnim shodom vsaj nekaj ljudstva skupaj nagnati,

Vtaknil je županovo pismo v svoj žep in letel naravnost v norišnico. Zvonec pri vratih je vlačil in stresal, kakor da gori ves Gradec.

Služabnik ga je hotel napoditi, ker je bilo že prepozno. Toda Dolar se ni dal odpraviti. Prišel je uradnik, in njemu je nato v eni sapi pravil: „Pripeljal sem zelo nevarnega norca. Tu imam pismo od župana. Strašansko delo sem imel, predno sem ga spravil semkaj. Zdaj spi v oni-le krčmi. Le hitro po njega, dokler se ne prebudi!“

„Ali je hud?“ vprašal je uradnik.

„Pa še kako hud je! In moč ima za dva stara medveda. Je pač križ s takim siromakom!“

„No, bodemo videli“, dejal je zopet uradnik in poslal štiri hlapce v krčmo, kjer so spečega Dušaka vrgli na klop, ga zvezali in odnesli iz hiše.

Ko se je od straha malo zavedel, imeli so ga že v norišnici. Zapazivši, kje da je, začel je razbijači in kričati: „Mene hočete v norišnico zapreti? Jaz nisem Juri Dolar, jaz sem Miha Dušak! Oni je pravi! Ali ne vidite, ljudje božji da nisem nor?“

„Tako se izgovarja skoraj vsaki, katerega semkaj pripeljejo“ so mu odgovorili in ga zaklenili v sobo.

Čez dva dni prišel je Dolar domu. Pri županu se je oglasil najprej in mu rekel: „Dušak te lepo pozdravlja! — Ne glej tako pisano! Zakaj tako sramežljivo gledaš kakor mlada nevesta? — Svetujem ti, da prihodnič, kadar zopet pošlješ kacega norca v norišnico, najmeš pametnejšega spremljevalca, ali pa da pošlješ bolj norega norca ko tokrat.“